

Naturvårdsverket
Att: Susanna Löfgren och Christer Pettersson
Naturresursavdelningen / Viltförvaltningsenheten
106 48 Stockholm

susanna.lofgren@naturvardsverket.se
christer.pettersson@naturvardsverket.se

YTTRANDE

med anledning av Naturvårdsverkets regeringsuppdrag i fråga om översyn av vildsvinsförvaltningen; Dnr 412-5130-06 Nv

Sveriges Jordägareförbund ("Förbundet") har beretts tillfälle att avge yttrande till Naturvårdsverket med anledning av Naturvårdsverkets regeringsuppdrag att göra en översyn av vildsvinsförvaltningen. Förbundet anför följande.

JAKTRÄTTEN

Svensk lagstiftnings utgångspunkt är tydlig; **jakträdden utgör en del av fastighetsägarens äganderätt** till fastigheten. Förbundet motsätter sig inskränkningar av fastighetsägarens rätt att disponera över fastigheten och därtill knutna rättigheter, däribland jakträdden.

Om jordägaren i förbindelse med ett jordbruksarrende väljer att skilja på markupplåtelsen och jakträdden, påtar sig jordägaren ett ansvar att utöva en aktiv viltförvaltning. Detta ansvar har reglerats i lag, jordabalken 9 kap. 34 a §, som stadgar att jordägaren då blir skyldig att ersätta arrendatorn för förluster på grund av viltskador. Dock begränsas jordägarens ansvar av vad han/hon kan visa har varit rimliga ansträngningar för att hindra skadan.

Förbundet är väl medvetet om de svårigheter som lokalt kan uppkomma med vildsvinsskador i växande grödor och förstörda vallar etc. Ovannämnda regel innebär dock – enligt Förbundets mening – **en rimlig avvägning** mellan arrendatorns intresse av att bli ersatt för viltskador respektive begränsningen av jordägarens ansvar till att bedriva en viltförvaltning som kan anses innebära en rimlig ansträngning för att hindra viltskador. **Regleringen fungerar alltså i enlighet med sitt syfte; att skapa en balans mellan arrendeparterna. Lagregleringen skall därför inte förändras.**

Viltskador regleras även inom ramen för arrendeförhållandena mellan jordägare och jordbruksarrendatorer dels genom de återkommande arrendeförhandlingarna och dels genom de formuleringar som förekommer i arrendekontrakten. I förhandlingarna, vilka i regel återkommer vart annat till vart femte år, tas det hänsyn till markernas avkastningsförmåga där viltrycket vägs in som en faktor bland många andra. I arrendekontraktens utformning finns i allmänhet en formulering som stipulerar att ”arrendeavgiften är överenskommen med hänsyn till att arrendatorn skall tåla för orten normala viltskador”.

Ovan beskrivna lagreglering innebär att jordägarens (till rimliga ansträngningar begränsade) ansvar för viltskador gentemot jordbruksarrendatorn, kvarstår även om jordägaren skulle arrendera ut jakträtten separat till en tredje part. I denna situation måste jordägaren i avtalet om jakträttsupplåtelsen skriva in en skyldighet för jakträttsarrendatorn att bedriva jakten på ett sådant sätt att den motsvarar lagreglerings krav på viltförvaltning från jordägarens sida.

DAGENS SITUATION

Förbundets medlemmar påverkas, liksom många andra markägare, av vildsvinens spridning och ökning. För några av dem utgör vildsvinen en ny spännande jaktform eller en möjlighet att etablera en jaktlig verksamhet som ytterligare ett ben i den näringsverksamhet som bedrivs på gården – med följder såsom fler arbetstillfällen och möjlighet för fler att bo kvar på landet.

För andra utgör vildsvinen istället ett besvär i form av t.ex. ödelagda jordbruksgrödor, förstörda parker och andra grönytor samt uppbökade skogsbilvägar. Vildsvinet som vilt har alltså olika värde för olika markägare.

Samtidigt kan man konstatera att vildsvinens utbredning och förekomst i den svenska naturen grundas på ett beslut fattat av Sveriges riksdag 1986. Just detta faktum gör att man också måste acceptera en viss skadeförekomst.

ÅTGÄRDER

Mot bakgrund av vildsvinens mycket snabba spridning och ökning, finns anledning att överväga åtgärder i syfte att styra utvecklingen. Samtidigt måste alla berörda acceptera att man inte, uteslutande baserat på vildsvinsproblematiken, kan kullkasta eller ändra i befintliga regelverk – som är skapade för att balansera andra intressen, vilka fortfarande är lika aktuella.

Förbundets inställning till olika tänkbara åtgärder är följande.

Kraftfull utbildningssatsning

Vildsvinet som allmänt spritt vilt i skog och mark är fortfarande en relativt ny företeelse. Många markägare och andra intressenter ställs inför nya situationer när vildsvinet etablerar sig på orten. Även för jaktrelaterade organisationer och myndigheter utgör vildsvinet en relativt ny företeelse. Det är därför **mycket viktigt att alla inblandade har tillgång till bästa möjlig information och kunskaper om vildsvin och hur vildsvinsstammen bör förvaltas.**

För att snabbt och effektivt höja kunskapsnivån hos både markägare, jordbrukare, jägare och andra intressenter, krävs det en **bred och kraftfull utbildningsinsats**. En sådan insats **bör genomföras av en engagerad organisation**, som består av en blandning av berörda intressenter, och inte av i huvudsak ett enskilt särintresse.

Det är Förbundets uppfattning att **Lantbrukarnas Riksförbund vore väl lämpat att genomföra en bred och kraftfull utbildningsinsats**. Vid Förbundets kontakter med LRF har man från LRF:s sida visat en positiv inställning till detta förslag. För att uppnå rätt bredd och styrka i utbildningsinsatsen måste statliga medel tilldelas LRF för utförandet av denna uppgift. Detta är fullt rimligt mot bakgrund av de viltskador som uppkommer till följd av riksdagens beslut att acceptera vildsvinet som ett vilt i den svenska naturen.

Anledningen till att just LRF bör utföra utbildningsinsatsen är dess karaktär av **bred intresse- och företagargenomsnitt för alla som äger eller brukar jord och skog**. Inför genomförandet av utbildningsinsatsen bör LRF dock uppdras att **samråda och samverka** med andra organisationer samt myndigheter, såsom Sveriges Jordägareförbund, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, LRF Skogsägarna, Svenska Kennelklubben, Viltskadecenter, representanter för länsstyrelserna, Jordbruksverket och Naturvårdsverket.

Samverkan

Vildsvinet är som nämnts ovan ett nytt vilt i den svenska naturen, och det tar alltid viss tid innan markägare, jordbrukare, arrendatorer och jakträttsinnehavare lär sig att hantera ett nytt vilt. Det är ett antal olika aktiviteter och åtgärder som måste komma igång och börja verka:

1. Samverkan måste uppmuntras och ske mellan främst jordbrukare och jakträttsinnehavare samt i förekommande fall mellan markägare och arrendator. Samverkan bör även omfatta icke jaktliga åtgärder som vidtas parallellt med jakten för att minimera viltskadorna, t.ex. grödoval på åker, elstängsel, ”fågelskrämmor”, anläggande av siktgator, störande åtgärder med hundar m.m.

2. En aktiv viltförvaltning av vildsvinsstammen måste bedrivas, bl.a. omfattande en väl avvägd beskattning av vildsvinsstammen. Detta kräver en viss startsträcka i områden där vildsvin tidigare inte funnits, då jägarkåren måste lära sig nya jaktformer.

Det har utförts ett antal mycket lyckade projekt innehållande de tre ovannämnda aktiviteterna. Dessa har bedrivits både i större sammanhang, t.ex. i Skåne (LRF och Poul-Erik Jensen) och i Halland, men även i mindre projekt på enskilda gårdar och jaktförvaltningar.

Förbundet ser därför gärna att markägare, arrendatorer och jakträttsinnehavare, inom ramen för ovan föreslagen utbildningsinsats, **uppmuntras att aktivt medverka till lokal förvaltning och samverkan för att skapa en långsiktigt hållbar vildsvinsförvaltning**. Utbildningsinsatsen skulle kunna innehålla ett förslag – en ”handlingsmall” eller checklista – för att **underlätta formerandet av samverkan** inom vildsvinsförvaltningen.

Det skall dock mycket tydligt understrykas att Förbundet är **motståndare till tvångsmässigt införande av stora viltförvaltningsområden, och bl.a. ifrågasätter om sådant förfarande vore förenligt med egendomsskyddet i grundlagen respektive i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna**. Förbundet vill därför mycket kraftigt betona **vikten av frivillighet**. Det enskilda initiativet och engagemanget är ofta avgörande för ett projekts genomförande och framgång.

Ökad kunskap

Den generella kunskapen om vildsvin haltar i flera avseenden. En av de mest akuta frågorna att besvara är hur vildsvinsskador skall kunna förebyggas. Förbundet föreslår att **Viltskadecenter ges i uppdrag att göra en sammanställning av tillgänglig kunskap om hur man på kostnadseffektivt sätt förebygger vildsvinsskador.**

Uppdraget till Viltskadecenter bör också omfatta en sammanställning av svensk och utländsk kunskap beträffande frågor såsom reproduktion, hur vildsvinen lämpligen inventeras och effektiva jaktformer. Vidare bör utvärderas om länsstyrelsernas 'besiktningsmän för gröda' kan anlitas för värdering av vildsvinsskador i syfte att underlätta relationen jordägare – jordbruksarrendator. Viltskadecenter bör erhålla särskilda budgetmedel för utförandet av dessa uppgifter. Detta är fullt rimligt mot bakgrund av de viltskador som uppkommer till följd av riksdagens beslut att acceptera vildsvinet som ett vilt i den svenska naturen.

Utfodring och åtling

Utfodring är en tillförsel av foder i syfte att styra vildsvinens normala rörelser till områden där de gör mindre skada. Djuren dras till platser där de vet att de enkelt kommer åt foder.

Åtling är ett verktyg för att underlätta beskattningen av vildsvinsstammen. Avsikten är att i områden där man inte vill att vildsvinen skall uppehålla sig, inför jakt, med hjälp av riktad fodring tillfälligt styra vildsvinen till ställen där jakten underlättas – då vildsvinen annars gärna trycker inne i skog eller buskage till långt efter skymningen då det är för mörkt för jakt.

Det florerar en del missuppfattningar om vad utfodring och åtling är, och hur dessa bedrivs. Med utgångspunkt från beskrivningarna ovan, anser Förbundet att **både utfodring och åtling behövs och skall vara tillåtna i syfte att utgöra viktiga verktyg i en aktiv långsiktig hållbar vildsvinsförvaltning. Regelverket bör därför inte ändras i syfte att inskränka dagens möjligheter till utfodring och åtling av vildsvin.**

Samtidigt finns det ett **ansvar hos dem som fodrar och åtlar**. Förbundet anser därför att **frågan om utfodring och åtling dels bör ingå i ovannämnda utbildningsinsats, dels av berörda parter bör övervägas att bli föremål för frivillig samverkan.**

Jakttider

För närvarande är den allmänna jakttiden för vildsvin 16 april – 15 februari. Årsunge av vildsvin är dock tillåten för jakt hela året samtidigt som suga som åtföljs av smågrisar är fredade hela året. Utöver den allmänna jakttiden får under hela året skydds jakt på vildsvin bedrivas bl.a. på mark med jordbruksgrödor eller som används till yrkesmässig trädgårdsodling, om djuren där orsakar skada på grödor och odling.

Jakttiderna för vildsvin är ändamålsenliga. I syfte att ge markägarna möjlighet att på bästa sätt förvalta vildsvinsstammen, anser Förbundet att **jakttiderna bör förbli som de är idag, och i vart fall inte bör inskränkas** – det vore direkt kontraproduktivt.

Vildsvinsfällor

Naturvårdsverket har nyligen godkänt en vildsvinsfälla. Mot bakgrund av vildsvinsstammens nuvarande numerär och dess förmodade ökning, kan vildsvinsfällor dock inte utgöra annat än ett relativt oprecist verktyg för att komma åt enskilda störande individer. **Vildsvinsfällor kan aldrig ersätta en ansvarsfull, genomtänkt och aktivt utförd vildsvinsförvaltning.**

YTTERLIGARE MÖTE

Förbundet anser att det är viktigt att de berörda parterna bereds möjlighet att dels ta del av en **sammanställning av de inkomna skrivelserna**, dels **informerar om Naturvårdsverkets preliminära ställningstagande** till de förslag som framförs i skrivelserna; allt innan Naturvårdsverkets slutliga rapport lämnas till regeringen. I syfte att ge berörda parter en möjlighet till dynamisk diskussion och åsiktsutbyte, vore det också mycket förtjänstfullt om Naturvårdsverket tar initiativ till ett **avslutande sammanträde – ett slags remissmöte – under november månad**.

I handläggningen av denna skrivelse har följande av Förbundets funktionärer medverkat: Henrik Treschow, styrelseordförande, Erik Du Rietz, ordförande Jakt- och fiskekommittén, Johan Löwen, ordförande Arrendekommittén samt Frederik Treschow, generalsekreterare.

9 oktober 2007

SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUND

Frederik Treschow
generalsekreterare
gs@jordagarna.se